

Sygnatura akt I C 503/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 stycznia 2024 r.

Sąd Okręgowy w Sieradzu – Wydział I Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Dagmara Kos

Protokolant: Kinga Brocka

po rozpoznaniu w dniu 15 grudnia 2023 roku w Sieradzu na rozprawie

sprawy z powództwa A. K. i Z. K.

przeciwko (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą we W.

o stwierdzenie nieważności umowy i zapłatę

- zasądza od pozwanego (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą we W. łącznie na rzecz powodów A. K. i Z. K. kwotę 94.569,84 (dziewięćdziesiąt cztery tysiące pięćset sześćdziesiąt dziewięć złotych osiemdziesiąt cztery grosze) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 29 lipca 2022 r. do dnia zapłaty,
- ustala, że nie istnieje pomiędzy stronami stosunek prawny wynikający z umowy kredytu hipotecznego nominowanego do CHF nr (...) standardowe oprocentowanie zawartej w dniu 13 lutego 2007 r. pomiędzy A. K. i Z. K. a (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą we W.,
- w pozostałym zakresie powództwo oddala,
- zasądza od pozwanego (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą we W. łącznie na rzecz powodów A. K. i Z. K. kwotę 6.417,00 (sześć tysięcy czterysta siedemnaście) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów procesu w tym kwotę 5.400,00 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 503/22

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 7 grudnia 2022 r. powodowie A. K. i Z. K. wnosili o zasądzenie od pozwanego (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą we W. łącznie na ich rzecz kwoty 94.569,84 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 15 lipca 2022 r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego w związku z nieważnością zawartej przez strony umowy kredytu hipotecznego nominowanego do CHF nr (...) standardowe oprocentowanie zawartej 13 lutego 2007 r. i pobraniem świadczeń nienależnych w okresie od 10 kwietnia 2007 r. do 12 maja 2022 r. i ustalenie nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu hipotecznego nominowanego do CHF nr (...) standardowe oprocentowanie zawartej 13 lutego 2007 r. pomiędzy stronami. Ewentualnie, w przypadku uznania przez Sąd umowy zawartej przez strony za zgodną z prawem i mogącą dalej obowiązywać w kształcie pozbawionym zapisów abuzywnych, wnosili o zasądzenie od pozwanego łącznie na ich rzecz kwoty 29.832,15 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 15 lipca 2022 r. do dnia zapłaty tytułem bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego w związku z pobraniem środków tytułem spłaty kredytu w zawyżonej wysokości w okresie od 10 kwietnia 2007 r. do 10 maja 2022 r. Ponadto wnosili oni również o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych w tym opłat skarbowych

od pełnomocnictw i kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotnej stawki minimalnej z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia prawomocności wyroku do dnia zapłaty.

(pozew- k.3-17)

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie solidarnie od powodów na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas od uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty. Zgłosił on w niej ewentualny zarzut potrącenia wskazując, że w przypadku nieważności umowy przysługuje mu roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia w wysokości udzielonego kredytu to jest w kwocie 88.486,36 zł oraz kwota 53.488,49 zł tytułem wynagrodzenia za korzystanie z kapitału kredytu, które pozwany przedstawia do potrącenia z wierzytelnością powodów dochodzoną w ramach roszczenia głównego.

(odpowiedź na pozew- k.53-85)

Na rozprawie w dniu 17 marca 2023 r. pełnomocnik powodów popierał powództwo i wniósł o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego w podwójnej stawce a pełnomocnik pozwanego wniósł o oddalenie powództwa.

(protokół rozprawy z dnia 17 marca 2023 r. na płycie CD 00:05:08 – 00:06:07- koperta k.342)

W piśmie procesowym z dnia 29 marca 2023 r. pełnomocnik powodów podtrzymał dotychczasowe stanowisko procesowe i zakwestionował zgłoszony przez pozwanego zarzut potrącenia.

(pismo procesowe pełnomocnika powodów- k.274-292)

Na rozprawie w dniu 15 grudnia 2023 r. pełnomocnik powodów popierał powództwo a pełnomocnik pozwanego wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu.

(protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2023 r. na płycie CD 00:03:41 – 00:37:21- koperta k.342)

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

W 2006 r. będący małżonkami pozostającymi w ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej powodowie A. K. i Z. K. potrzebowali środków finansowych w kwocie 85.000,00 na zakup domu. W celu ich pozyskania postanowili oni zaciągnąć kredyt. Sprawdzali oni ofertę kredytową innych banków lecz trafili do pozwanego, gdyż w innych bankach nie mieli zdolności kredytowej, by uzyskać kredyt. Pracownik tego banku nie przedstawił im oferty zawarcia umowy kredytu złotówkowego a od razu przedstawił im ofertę zawarcia umowy kredytu indeksowanego kursem franka szwajcarskiego. Informował on powodów, że kurs franka szwajcarskiego jest stabilny i że jest to bezpieczna waluta. Nie przedstawiał im on informacji historycznej wskazującej jak w poprzednich latach kształtował się kurs franka szwajcarskiego. Nie przedstawiał on też powodom symulacji pokazującej jak zmiana kursu franka szwajcarskiego wpłynie na wysokość ich zobowiązania. Powodowie nie byli również informowani o tym w jaki sposób bank tworzy własne tabele kursowe. Nie otrzymali też oni informacji, że do przeliczeń kredytu do wypłaty i spłaty rat bank będzie stosować dwa różne kursy – kurs kupna i kurs sprzedaży.

(zeznania powodów: Z. K.- protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2023 r. na płycie CD 00:06:46 – 00:22:39 - koperta k.342, A. K.- protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2023 r. na płycie CD 00:22:39 – 00:25:11 i 00:25:47 – 00:36:36- koperta k.342)

Powodowie złożyli w dniu 29 grudnia 2006 r. wniosek kredytowy na druku pozwanego. Wnioskowali w nim o przyznanie im kredytu na sfinansowanie nabycia nieruchomości zabudowanej domem jednorodzinny w B. 13B na działce nr (...). Wskazywali, że ich udział własny w tej inwestycji to kwota 40.000,00 zł, co stanowi 32,00 % jej wartości. Wnioskowali o kwotę 85.000,00 zł kredytu do wypłaty udzielonego w walucie CHF na 330 miesięcy. Wnioskowali

też, by kredyt był im wypłacony w 1 transzy. Wniosek powodów o kredyt został rozpatrzony pozytywnie w dniu 12 lutego 2007 r.

(kserokopia wniosku kredytowego- k.96-98, kserokopia oceny wniosku- k.104-105)

W tym samym dniu powodowie podpisali oświadczenie na druku banku, iż po zapoznaniu się z przedstawioną im w pierwszej kolejności ofertą kredytu w złotym polskim dokonują wyboru kredytu hipotecznego nominowanego w walucie obcej, mając pełną świadomość ryzyka związanego z tym produktem, a w szczególności tego, że niekorzystna zmiana kursu waluty spowoduje wzrost comiesięcznych rat spłaty kredytu oraz wzrost wartości całości zadłużenia oraz, że zostali poinformowani przez pracownika pozwanego o ponoszeniu ryzyka zmiany stopy procentowej, polegającego na tym, że w wyniku niekorzystnej zmiany stopy procentowej może ulec zwiększeniu comiesięczna rata spłaty kredytu oraz wartość całego zaciągniętego zobowiązania. Powodowie oświadczyli, że są świadomi ponoszenia obu rodzajów ryzyk, związanych z wybranym przez nich produktem oraz, że zostali poinformowani o kosztach obsługi kredytu w wypadku niekorzystnej zmiany kursu walutowego oraz zmiany stopy procentowej to jest o możliwości wzrostu raty kapitałowo – odsetkowej a informacje te zostały im przedstawione w postaci symulacji rat kredytu. Kolejne oświadczenie tej samej treści powodowie złożyli w dniu 29 grudnia 2006 r.

(kserokopie oświadczeń- k.102-103)

W dniu 13 lutego 2007 r. powodowie zawarli z (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą we W. umowę kredytu hipotecznego nominowanego do CHF nr (...) standardowe oprocentowanie. Zgodnie z § 2 ust. 1 tej umowy bank udzielił im kredytu w kwocie 88.486,36 zł nominowanego do waluty CHF według kursu kupna waluty dla CHF obowiązującego w Banku w dniu uruchomienia całości kredytu lub jego poszczególnych transz w przypadku wypłaty kredytu w transzach na okres 330 miesięcy od dnia podpisania umowy na cel określony w § 1 ust. 1 umowy – sfinansowanie nabycia nieruchomości zabudowanej domem jednorodzinny. W myśl § 2 ust. 2 informacje o okresie kredytowania, kwocie kredytu w CHF, wysokości kursu ustalonego przez Bank w dniu uruchomienia kredytu, wysokości oprocentowania oraz o wysokości i terminach płatności rat miały zostać określone w „Harmonogramie spłat”. Harmonogram spłat miał być przekazywany kredytobiorcom co 6 miesięcy na kolejny 6 – miesięczny okres. Pierwszy harmonogram miał być przekazany kredytobiorcom niezwłocznie po uruchomieniu kredytu a kredytobiorcy upoważnili Bank do jednostronnego sporządzania Harmonogramu spłat oraz do sporządzania jego zmian w okresie kredytowania zgodnie z postanowieniami umowy oraz każdorazowego przekazywania im Harmonogramu spłat. Zgodnie z § 3 ust. 2 umowy kredyt miał być wypłacony w złotych polskich przy jednoczesnym przeliczeniu wysokości wypłacanej kwoty (transzy) na CHF według kursu kupna walut dla CHF ustalanego przez Bank i obowiązującego w Banku w dniu wypłaty środków. W myśl § 1 ust. 1 umowy kredyt przeznaczony był na sfinansowanie nabycia nieruchomości zabudowanej domem jednorodzinny – działki nr (...) w B., dla której w Sądzie Rejonowym w Sieradzu urządzona jest księga wieczysta KW nr (...). W myśl § 3 ust. 1 uruchomienie kredytu miało nastąpić w 1 transzy w drodze przelewu środków. Transza miała być wypłacona w okresie 1 miesiąca od zawarcia umowy na podstawie pisemnej dyspozycji zgodnie z liczbą transz pod warunkiem spełnienia przez kredytobiorców warunków z § 3 ust. 3 umowy. Zgodnie z § 3 ust. 3 tej umowy kredyt uruchomienie kredytu miało nastąpić nie później niż w terminie 5 dni roboczych od dnia, w którym kredytobiorcy spełnią ostatni z następujących warunków: ustanowią prawne zabezpieczenie spłaty kredytu zgodnie z § 11 ust. 1 i 6 umowy z wyłączeniem postanowień § 11 ust. 1 lit. a, udokumentują wniesienie minimalnego wkładu własnego, chyba że dokumenty potwierdzające wniesienie wkładu własnego zostały przedłożone wraz z wnioskiem kredytowym, przedłożą pisemną dyspozycję wypłaty środków, przedłożą notarialną umowę sprzedaży przedmiotu kredytu, przedłożą wniosek o wpis hipoteki do księgi wieczystej potwierdzony przez sąd wieczysto – księgowy wraz z dowodem opłaty wniosku oraz oświadczenie o ustanowieniu hipoteki i przedłożą polisę ubezpieczenia nieruchomości wraz z jej cesją na Bank.

(zeznania powodów: Z. K.- protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2023 r. na płycie CD 00:06:46 – 00:22:39 - koperta k.342, A. K.- protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2023 r. na płycie CD 00:22:39 – 00:25:11 i 00:25:47 – 00:36:36- koperta k.342, kserokopia umowy kredytu- k.22-24, kserokopie harmonogramów spłat- k.118-149)

Zgodnie z § 2 ust. 3 umowy prowizja banku zawarta miała być w kwocie kredytu i wynosić 1.327,29 zł.

(kserokopia umowy- k.22-24)

Zgodnie z § 2 ust. 4 umowy oprocentowanie kredytu miało być zmienne jednak nie wyższe niż czterokrotność wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego obowiązującej w dniu, za który naliczane jest oprocentowanie. Miało się ono równać sumie stopy bazowej, o której mowa w § 2 ust. 5 umowy obowiązującej w dniu uruchomienia kredytu lub jego pierwszej transzy oraz stałej marży Banku wynoszącej 1,72 % w stosunku rocznym, które na dzień podjęcia decyzji kredytowej wynosiło 4,04 % w stosunku rocznym. Zgodnie z § 2 ust. 5 umowy za obowiązującą w dniu uruchomienia kredytu lub jego pierwszej transzy stopę bazową miało się przyjmować wysokość stawki LIBOR 6M dla CHF ustalaną dwa dni przed dniem, w którym stopa bazowa miała obowiązywać, o godzinie 11:00 czasu londyńskiego i ogłaszanej na stronach internetowych Reuters. W przypadku braku notowań stawki LIBOR 6M dla danego dnia, do wyliczenia stopy procentowej miało się stosować notowania z dnia poprzedzającego, w którym było prowadzone notowanie stawki LIBOR 6M. Stopę bazową miało się zaokrąglić zgodnie z zasadami matematycznymi do dwóch miejsc po przecinku.

(kserokopia umowy- k.22-24)

Zabezpieczeniem wierzytelności Banku z tytułu udzielonego kredytu w myśl § 11 ust. 1 umowy była hipoteka kaucyjna do wysokości 176.972,72 zł ustanowiona na nieruchomości położonej w B. numer działki (...), weksel im blanco z wystawienia kredytobiorców wraz z deklaracją wekslową, cesja praw z polisy ubezpieczenia przedmiotu zabezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych oraz wskazanie Banku jako pierwszego uposażonego z tytułu ubezpieczenia na życie kredytobiorców do wysokości całkowitego zadłużenia z tytułu umowy kredytu.

(kserokopia umowy- k.22-24)

W myśl § 5 ust. 1 umowy kredytobiorcy zobowiązali się do spłaty kredytu w 330 równych ratach kapitałowo – odsetkowych w terminie do 10 dnia każdego miesiąca począwszy od miesiąca, w którym kredyt został wypłacony w całości, pod warunkiem, że okres pomiędzy wypłatą kredytu a deklarowanym dniem spłaty jest dłuższy niż 15 dni. W przypadku, gdy okres ten jest krótszy, kredytobiorcy mieli rozpocząć spłatę kredytu od 10 dnia miesiąca następnego. Wysokość rat kapitałowo – odsetkowych miała zostać określona w Harmonogramie spłat. Stosownie do § 5 ust. 3 umowy wysokość rat kapitałowo – odsetkowych miała zostać ustalona po przeliczeniu kwoty wypłaconego kredytu na CHF stosownie do postanowień umowy. Zgodnie z § 5 ust. 4 umowy raty wraz z należnymi odsetkami miały być płatne w złotych w kwocie stanowiącej równowartość CHF na rachunek kredytu wskazany w umowie. W myśl § 5 ust. 5 umowy jako datę spłaty raty kredytu przyjmować się miało datę wpływu środków na rachunek kredytu. Kwota wpłaty raty w złotych przeliczana miała być na CHF według kursu sprzedaży obowiązującego w NBP na dzień przed datą wpływu środków do Banku.

(zeznania powodów: Z. K.- protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2023 r. na płycie CD 00:06:46 – 00:22:39 - koperta k.342, A. K.- protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2023 r. na płycie CD 00:22:39 – 00:25:11 i 00:25:47 – 00:36:36- koperta k.342, kserokopia umowy kredytu- k.22-24)

W myśl § 13 ust. 3 umowy jej integralną częścią był Regulamin udzielania kredytów/pożyczek hipotecznych przez (...) Bank S.A.

(kserokopia umowy- k.22-24, kserokopia regulaminu- k.25-28)

W czasie zawarcia umowy kredytu powódka prowadziła działalność gospodarczą a powód nie pracował.

(zeznania powodów: Z. K.- protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2023 r. na płycie CD 00:06:46 – 00:22:39 - koperta k.342, A. K.- protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2023 r. na płycie CD 00:22:39 – 00:25:11 i 00:25:47 – 00:36:36- koperta k.342, kserokopie oświadczeń- k.99-103)

W dniu 13 lutego 2007 r. powodowie złożyli dyspozycję wypłaty kredytu. W wykonaniu umowy pozwany wypłacił powodom w dniu 14 marca 2007 r. jednorazowo kwotę 88.486,36 zł.

(kserokopia informacji pozwanego z załącznikami- k.29-34, screen- k.117)

Powodowie zamieszkali w domu zakupionym za kredyt. W późniejszym czasie powód zarejestrował w tym domu siedzibę swojej firmy, która zajmowała się wykonywaniem usług budowlanych. Ani powódka ani powód nie wykonywali działalności gospodarczej w domu kupionym za kredyt.

(zeznania powodów: Z. K.- protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2023 r. na płycie CD 00:06:46 – 00:22:39 - koperta k.342, A. K.- protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2023 r. na płycie CD 00:22:39 – 00:25:11 i 00:25:47 – 00:36:36- koperta k.342)

W okresie od 10 kwietnia 2007 r. do 12 maja 2022 r. powodowie wpłacili na poczet spłaty kredytu kwotę 94.569,84 zł i nadal spłacają oni kredyt.

(kserokopia informacji pozwanego z załącznikami k.29-34)

Powodowie skierowali do pozwanego reklamację, w której wezwali go do zapłaty kwoty 94.569,84 zł stanowiącej nienależnie pobrane środki w okresie od 10 kwietnia 2007 r. do 12 maja 2022 r. na podstawie umowy o kredyt nr (...) z uwagi na nieważność tej umowy w terminie 30 dni od otrzymania pisma. Reklamację tą pozwany otrzymał w dniu 28 czerwca 2022 r. W piśmie z dnia 14 lipca 2022 r. reklamację tą pozwany uznał za niezasadną.

(kserokopia reklamacji- k.35-37, kserokopia odpowiedzi na reklamację- k.38-39)

W odpowiedzi na pozew pełnomocnik pozwanego zgłosił ewentualny zarzut potrącenia w przypadku nieważności umowy wskazując, że pozwanemu przysługuje wobec powodów roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia w wysokości udzielonego kredytu to jest w kwocie 88.486,36 zł oraz kwota 53.488,49 zł tytułem wynagrodzenia za korzystanie z kapitału kredytu, które pozwany przedstawia do potrącenia z wierzytelnością powodów dochodzoną w ramach roszczenia głównego.

(odpowiedź na pozew- k.53-85)

Powodowie oświadczyli na rozprawie, że mają świadomość, iż w przypadku stwierdzenia nieważności umowy kredytu pozwany może żądać od nich zwrotu kapitału i wynagrodzenia za korzystanie z kapitału oraz, że mając tę świadomość chcą aby Sąd stwierdził nieważność umowy kredytu.

(zeznania powodów: Z. K.- protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2023 r. na płycie CD 00:06:46 – 00:22:39 - koperta k.342, A. K.- protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2023 r. na płycie CD 00:22:39 – 00:25:11 i 00:25:47 – 00:36:36- koperta k.342)

Ustalen stan faktycznego Sąd dokonał w oparciu o zeznania powodów oraz powołane wyżej dokumenty, których treści strony nie kwestionowały a pozostałe złożone dokumenty Sąd pominął, jako że nie miały one znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Sąd nie dał wiary zeznaniom powoda w tej części, w której podawał on, że kredyt miał być wypłacony w dniu podpisania umowy. Jego zeznaniom w tym zakresie zaprzecza bowiem sama treść umowy a także zaświadczenia banku wskazujące kiedy kredyt został wypłacony. Sąd nie dał też wiary jego zeznaniom w tym zakresie, w którym podawał on, że w chwili zawarcia umowy prowadził on działalność gospodarczą. Jego zeznania w tym zakresie pozostają bowiem w sprzeczności z jego oświadczeniami składanymi w czasie składania wniosku o kredyt.

Przy ustalaniu stanu faktycznego Sąd pominął dowód z zeznań świadka D. Ł. z uwagi na to, iż były one wewnętrznie sprzeczne. Z jednej strony bowiem świadek wskazywał, iż nie pamiętał powodów a z drugiej wskazywał jakich informacji udzielał im podczas ubiegania się przez nich o kredyt.

Sąd pominął dowód z zeznań świadka R. Ś., gdyż z uwagi na nie wskazanie jego prawidłowego adresu, przeprowadzenie tego dowodu nie było możliwe.

Sąd pominął dowód z opinii biegłego z zakresu finansów i rachunkowości na fakty wskazane w pozwie uznając, iż nie miały one znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powodowie domagali się w pierwszej kolejności stwierdzenia nieważności umowy kredytu hipotecznego nominowanego do CHF nr (...) standardowe oprocentowanie z dnia 13 lutego 2007 r. i zasądzenia od pozwanego na ich rzecz kwoty 94.569,84 zł stanowiącej nienależne świadczenia spełnione przez nich w okresie od 10 kwietnia 2007 r. do 15 lipca 2022 r. w związku z wykonywaniem umowy kredytu.

Jak wynika z art. 189 kpc powód może żądać ustalenia przez Sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. W orzecznictwie i doktrynie przyjmuje się, że interes prawny w rozumieniu tego przepisu istnieje wówczas, gdy zachodzi niepewność stanu prawnego lub prawa, powodująca potrzebę ochrony prawnej. Niepewność ta musi mieć charakter obiektywny, to jest istnieć na podstawie rozumnej oceny sytuacji, w której powód występuje z tego rodzaju powództwem. Dlatego też nie można zakwestionować interesu prawnego w żądaniu ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma ono znaczenie zarówno dla obecnych jak i przyszłych możliwych, ale obiektywnie prawdopodobnych stosunków prawnych i praw, czy sytuacji prawnej podmiotu występującego z żądaniem (patrz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2006 r., II CK 395/05).

W ocenie Sądu powodowie mają interes prawny w ustaleniu nieważności umowy kredytu, niezależnie od losów równoległe zgłaszanego przez nich żądania zapłaty. Podpisanie przez strony umowy kredytu wygenerowało bowiem długoterminowy stosunek prawny, który zgodnie z jego treścią nie został dotychczas wykonany. Ewentualne uwzględnienie roszczenia powodów o zwrot dokonanych przez nich do tej pory świadczeń na rzecz pozwanego na podstawie tejże umowy nie ureguluje w sposób definitywny wzajemnych relacji stron. Wniosek przeciwny byłby zasadny tylko przy przyjęciu, że prawomocne orzeczenie sądu wiąże nie tylko w zakresie sentencji, ale również motywów rozstrzygnięcia, co do czego nie ma jednak zgody w orzecznictwie i doktrynie. Stwierdzenie natomiast nieważności umowy przesądza nie tylko o potencjalnej możliwości domagania się zwrotu już spełnionych świadczeń ale także rozstrzyga w sposób ostateczny o braku obowiązku spełniania w przyszłości wynikających z umowy świadczeń, a więc o zezwoleniu na zaprzestanie spłaty kolejnych rat kredytu. Orzeczenie stwierdzające nieważność umowy niweczy jej skutki ex tunc i z uwagi na związanie zarówno stron, jak i innych sądów jego treścią z mocy art. 365 § 1 kpc, jako swoisty prejudykat, ma istotne znaczenie dla dalszych czynności stron w związku ze spłacaniem kredytu przez powodów. (patrz wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 28 października 2018 roku, sygn. I ACa 623/17) Orzeczenie ustalające znosi zatem wątpliwości stron i zapobiega dalszemu sporowi o roszczenia banku wynikające z umowy. To zaś przesądza o wykazaniu przez powodów posiadania przez nich interesu prawnego w ustaleniu nieważności umowy kredytu.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. prawo bankowe w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia przez strony umowy (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 2488), przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. W myśl art. 69 ust. 2 prawa bankowego umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres

uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Z powyższego wynika, że umowa kredytu jest umową nazwaną. Wynikająca z ustawy definicja tej umowy wskazuje, że jest ona umową dwustronnie zobowiązującą. Z jednej strony, bank zobowiązany jest do oddania do dyspozycji drugiej strony kwoty kredytu, a jednocześnie staje się uprawniony do uzyskania spłaty oddanej do dyspozycji kredytobiorcy kwoty. Z drugiej strony, kredytobiorca ma prawo domagać się od banku wypłaty kredytu, a potem obciąża go obowiązkiem zwrotu oddanej do jego dyspozycji kwoty. Wobec nałożenia na kredytobiorcę obowiązku zapłacenia bankowi odsetek oraz prowizji, które mają charakter wynagrodzenia za korzystanie ze środków pieniężnych banku, umowa kredytu jest odpłatna. Jest też umową konsensualną, to znaczy dochodzi do skutku w wyniku samego uzgodnienia przez strony jej podstawowych postanowień. Przedmiotem kredytu musi być określona kwota pieniężna. W umowie muszą być też określone zasady spłaty sumy kredytu.

W chwili zawarcia umowy kredytu przez powodów prawo bankowe nie przewidywało literalnie możliwości udzielania kredytów denominowanych i indeksowanych. Dopiero ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 165, poz. 984), która weszła w życie w dniu 26 sierpnia 2011 r., dodano w art. 69 ust. 2 pkt 4 a, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, umowa o kredyt powinna określać szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo – odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Ponadto ustawą tą do art. 69 dodano ust. 3, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo – odsetkowych oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie. W tym przypadku w umowie o kredyt określa się także zasady otwarcia i prowadzenia rachunku służącego do gromadzenia środków przeznaczonych na spłatę kredytu oraz zasady dokonywania spłaty za pośrednictwem tego rachunku.

Choć ustawa prawo bankowe w chwili zawarcia umowy przez powodów i pozwanego literalnie nie przewidywała możliwości udzielania kredytów indeksowanych, nie budzi wątpliwości Sądu dopuszczalność konstruowania w tym czasie zarówno umów kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do waluty obcej, w których wysokość kwoty kredytu wyrażonej w złotych jest określana (indeksowana) według kursu danej waluty obcej w dniu wydania, jak i umów kredytu denominowanego w walucie obcej, w których wartość kwoty kredytu jest wyrażona w walucie obcej, ale jest uruchamiana w złotych po przyjętym kursie przeliczeniowym. Zastosowanie bowiem konstrukcji przeliczeń pomiędzy walutą krajową i walutami zagranicznymi w celu ustalenia wysokości świadczeń, do których obowiązany jest kredytobiorca w ramach realizacji obowiązku zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu i zapłaty odsetek nie narusza istoty umowy kredytu. Nadal zachowana jest zasada, zgodnie z którą bank udostępnia kredytobiorcy kapitał kredytu, kredytobiorca go wykorzystuje i zobowiązany jest do zwrotu. Zastosowanie przeliczeń oznacza jedynie modyfikację wysokości świadczeń, do których zobowiązane będą strony, ale nie ingeruje w ogólną konstrukcję umowy. Zabieg taki mieści się w granicach swobody umów (art. 353¹ kc). W przypadku umów kredytu indeksowanego miała miejsce modyfikacja istniejącej umowy nazwanej – umowy kredytu, która doprowadziła do wykształcenia się w obrocie pewnego rodzaju tych umów, cechujących się określonymi zasadami ustalania świadczeń stron. Wykształcenie się w praktyce umów o określonych cechach doprowadziło następnie do ich częściowej regulacji ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw.

Zgodnie z art. 4 powołanej wyżej ustawy w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4 a w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone – do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie bank dokonuje bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki. Wskazany przepis wprost potwierdza zatem stosowanie przepisów dodanych ustawą nowelizującą prawo bankowe do umów zawartych przed tą nowelizacją. W tej sytuacji nielogicznym byłoby

uznanie, że wyrażona w nim norma nie ma zastosowania, gdyż wcześniej zawarte umowy kredytu indeksowanego czy denominowanego są nieważne jako niedopuszczalne w dacie ich zawierania.

Zgodnie z art. 385¹ kc postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Z przepisu tego wynika zatem, że aby uznać postanowienie umowne za niedozwolone powinny zostać spełnione następujące przesłanki:

- postanowienie nie było indywidualnie uzgodnione (nie było negocjowane),
- postanowienie nie dotyczy sformułowanych jednoznacznie głównych świadczeń stron,
- w wyniku zawarcia w umowie tego postanowienia prawa i obowiązki konsumenta zostały ukształtowane w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami,
- doszło tym samym do rażącego naruszenia interesów konsumenta.

Zgodnie z art. 385² kc oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

Zgodnie z art. 22¹ kc za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.

W przedmiotowej sprawie nie ulega wątpliwości, iż w czasie zawierania umowy powód nie prowadził działalności gospodarczej i zawierając ją działał jako konsument. Nie ulega też wątpliwości, iż powódka prowadziła wówczas działalność gospodarczą. Nie oznacza to jednak, iż powódka nie mogła w tym czasie zawierać umów w charakterze konsumenta. W ocenie Sądu zawierając umowę kredytu z dnia 13 lutego 2007 r. powódka działała właśnie jako konsumentka. Powódka potrzebowała kredytu na sfinansowanie nabycia nieruchomości zabudowanej domem jednorodzinny a więc na zaspokojenie swoich potrzeb mieszkaniowych. Wynika to zarówno z wniosku kredytowego jak i z treści samej umowy kredytu. Cel na jaki udzielony został kredyt nie był więc związany z działalnością gospodarczą prowadzoną przez powódkę. Nie ulega też wątpliwości, iż powodowie po zakupie domu sfinansowanego kredytem zamieszkali w nim a powódka nie prowadziła w nim działalności gospodarczej. Fakt więc, że po wprowadzeniu się do tego domu powód, który zaczął w późniejszym czasie prowadzić działalność gospodarczą, zarejestrował w nim siedzibę swojej firmy nie może zmienić oceny, że zawarcie przez powodów umowy kredytu nie było bezpośrednio związane z działalnością gospodarczą prowadzoną przez powodów. Skoro zatem obojgu powodom przysługiwał status konsumenta przy zawarciu umowy kredytu, umowę można badać pod kątem zawierania przez nią niedozwolonych postanowień umownych.

Sąd nie miał ponadto wątpliwości, że kredytobiorcy nie mieli wpływu na kształt postanowień dotyczących klauzul indeksacyjnych zawartych w § 2 ust. 1, § 3 ust. 2 i § 5 ust. 4 i 5 umowy oraz postanowień zawartych w § 5 ust. 3 umowy. Od ich decyzji zależało czy zawrzeć umowę, w jakiej wysokości chcieliby zaciągnąć kredyt i na jaki okres. Pozwany nie wykazał natomiast, że kredytobiorcy indywidualnie uzgodnili wyżej wskazane postanowienia dotyczące klauzuli waloryzacyjnej, w tym sposób ustalenia wysokości kursów waluty po jakich miały być przeliczone kredyt do wypłaty oraz czas, w którym ustalona zostanie wysokość rat. W tym miejscu zaznaczyć należy, że zgodnie z art. 385¹ § 4 kc ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje.

Pojęcie postanowień określających główne świadczenia stron kojarzone jest ze świadczeniami charakteryzującymi daną umowę, określającymi jej istotę, czyli tzw. essentialia negotii, rozumiane jako cechy, według których dokonuje

się kwalifikacji konkretnej czynności prawnej do ustawowo wyróżnionych typów czynności. Ocena powinna być dokonywana w odniesieniu do konkretnej umowy z uwzględnieniem indywidualnych okoliczności.

Zdaniem Sądu głównego świadczenia stron, w przypadku umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej, dotyczą również klauzule indeksacyjne określające kurs wymiany waluty obcej w jakiej ustalane jest zobowiązanie kredytobiorcy i przeliczana jest wysokość podlegającej spłacie w PLN raty kredytu. Decydują one bowiem o wysokości głównych świadczeń kredytobiorcy oraz o wysokości tzw. spreadu walutowego, stanowiącego de facto element wynagrodzenia banku za udzielony kredyt.

Mając powyższe na uwadze stwierdzić należy, że klauzule indeksacyjne zawarte w § 2 ust. 1, § 3 ust. 2 i § 5 ust. 4 i 5 umowy dotyczą głównych świadczeń stron umowy. Rozważenia zatem wymagało czy powyższe postanowienia umowne zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, co zgodnie z art. 385¹ § 1 kc wykluczałoby ich kontrolę pod kątem nieuczciwego charakteru w obrocie z konsumentami.

W ocenie Sądu zapis § 2 ust. 1 umowy kredytu stanowiący, że bank udziela kredytu w kwocie 88.486,36 zł nominowanego do waluty CHF według kursu kupna waluty dla CHF obowiązującego w Banku w dniu uruchomienia całości kredytu lub jego poszczególnych transz w przypadku wypłaty kredytu w transzach oraz zapis § 3 ust. 2 umowy stanowiący, że kredyt miał być wypłacony w złotych polskich przy jednoczesnym przeliczeniu wysokości wypłacanej kwoty (transzy) na CHF według kursu kupna walut dla CHF ustalanego przez Bank i obowiązującego w Banku w dniu wypłaty środków są postanowieniami, które naruszają wymóg przejrzystości materialnej umowy co do wyrażonej w walucie CHF wartości udzielonego kredytu. Na podstawie tych postanowień umowy nie można bowiem określić kwoty pieniężnej odpowiadającej wartości udzielonego kredytu w walucie obcej jako walucie rozliczeniowej. Ustalenie tej kwoty zależało bowiem od dwóch niewiadomych – kursu wymiany waluty i momentu jego ustalenia. Kurs wymiany waluty ma bowiem określać tabela kursowa banku, będąca aktem wewnętrznym, jednostronnym przedsiębiorcy, nieweryfikowalnym jeżeli chodzi o zasady ustalania wysokości kursu CHF. Brak jest nadto możliwości wskazania w sposób pewny momentu ustalenia tego kursu skoro jak wynika z § 3 ust. 3 umowy uruchomienie kredytu miało nastąpić po spełnieniu warunków wymienionych w tym przepisie.

Zgodnie więc z tymi postanowieniami łączącej strony umowy ustalenie salda zadłużenia konsumentów miało nastąpić według kursu kupna walut dla CHF ustalanego przez Bank i obowiązującego w Banku w dniu wypłaty środków. W oparciu o takie zapisy umowy nie sposób jest uznać, że całkowity koszt zaciąganego przez powodów jako konsumentów zobowiązania został określony w sposób jednoznaczny.

Zdaniem Sądu natomiast postanowienie § 5 ust. 4 i 5 umowy, stanowiące, że raty wraz z należnymi odsetkami miały być płatne w złotych w kwocie stanowiącej równowartość CHF na rachunek kredytu wskazany w umowy oraz, że jako datę spłaty raty kredytu przyjmuje się datę wpływu środków na rachunek kredytu a kwota wpłaty raty w złotych przeliczana miała być na CHF według kursu sprzedaży obowiązującego w NBP na dzień przed datą wpływu środków do Banku są postanowieniami jednoznacznymi. Odwołują się one bowiem do obiektywnego i niezależnego od stron umowy kursu sprzedaży CHF obowiązującego w NBP na dzień przed datą wpływu środków do banku.

Zapisy § 2 ust. 1 oraz § 3 ust. 2 umowy nie określają w sposób prosty i zrozumiały głównego świadczenia kredytodawcy. Analiza powyższych zapisów umowy nie pozwala przyjąć, iż zostały one wyrażone prostym i zrozumiałym językiem jak wymaga tego art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG lub, że zgodnie z art. 385¹ § 1 kc zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Nie sposób jest przyjąć, aby w oparciu o nie przeciętny konsument mógł ustalić lub zweryfikować wysokość swojego zobowiązania, w tym obciążającej go raty spłaty kredytu czyli aby miał pełną świadomość i pełne rozeznanie co do wysokości obciążających go świadczeń. Tym samym zakwestionowane klauzule mogły podlegać kontroli w ramach systemu ochrony konsumentów przed stosowaniem nieuczciwych warunków umowy przez przedsiębiorców.

Niejednoznaczność postanowień dotyczących klauzul indeksacyjnych pozwalała badać czy postanowienia te nie były abuzywne. Należało zatem ustalić czy wskazane postanowienia umowne, kształtowały prawa i obowiązki kredytobiorców w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszały ich interesy.

Dobre obyczaje to reguły postępowania niesprzeczne z etyką i moralnością. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są: niedoinformowanie drugiej strony umowy, spowodowanie jej dezorientacji, wywołanie u klienta błędnego przekonania, wykorzystanie niewiedzy klienta lub jego naiwności, ukształtowanie stosunku prawnego niezgodnie z zasadą równorzędności stron. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są działania potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające od przyjętych standardów postępowania.

Rażące naruszenie interesów konsumenta ma miejsce wówczas, gdy umowa przewiduje nieusprawiedliwione dysproporcje, na niekorzyść konsumenta, w rozłożeniu umownych praw i obowiązków. Chodzi o zawarcie w umowie postanowień, które szczególnie mocno godzą w interesy majątkowe konsumenta.

W ocenie Sądu wprowadzenie do umowy klauzul zawartych w § 2 ust. 1 i § 3 ust. 2 umowy jest działaniem wbrew dobrym obyczajom. Na podstawie powyższych postanowień kredytodawca przyznał bowiem sobie prawo do przeliczenia zobowiązania powodów po kursie określonym w tabeli. Przedmiotowe postanowienia dawały kredytodawcy uprawnienie do określenia wysokości kursu kupna CHF bez jakichkolwiek wytycznych, ram czy ograniczeń. Pozwany miał więc dowolność w kształtowaniu wysokości zobowiązania powodów, których kredyt indeksowany był kursem CHF.

Takie ukształtowanie klauzuli waloryzacyjnej, zgodnie z którym bank może w sposób dowolny i niepoddający się weryfikacji ustalać kursy waluty, stanowiące narzędzie indeksacji, a tym samym wpływać na wysokość własnych korzyści i generować dodatkowe i nieprzewidziane umową koszty dla kredytobiorcy, rażąco narusza zasadę równowagi kontraktowej na niekorzyść konsumenta i dobre obyczaje (patrz wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 21 października 2011 r., VI ACa 420/11).

Klauzulą abuzywną jest postanowienie umowne zezwalające stronie (bankowi) na dowolne kształtowanie wysokości świadczenia drugiej strony. Takie postanowienie nie przestaje być niedozwolone tylko dlatego, że zostało wykorzystane ze stosunkowo niewielkim pokrzywdzeniem kontrahenta. Niedozwolony charakter klauzuli i konieczność jej wyeliminowania z umowy wynika bowiem z nieakceptowalnego oddania jednej ze stron uprawnienia do określenia wysokości świadczenia drugiej strony, niezależnie od tego czy strona zastrzegająca korzystne dla siebie świadczenie wykorzystwała swą uprzywilejowaną pozycję tylko w umiarkowanym stopniu. W świetle bowiem art. 385¹ kc kontroli podlega treść umowy, a nie sposób jej wykonania czy też sposób ewentualnego wykorzystania badanego postanowienia umownego przez przedsiębiorcę, na którego korzyść postanowienie to zostało zastrzeżone. Postanowienie umowne skutkujące rażąco dysproporcją uprawnień i obowiązków kontraktowych na niekorzyść konsumenta jest abuzywne od chwili zawarcia umowy, bez względu na to czy i jak przedsiębiorca skorzysta z przewidzianych w nim uprawnień. Ocena zgodności postanowień umowy z dobrymi obyczajami dokonywana jest na dzień zawarcia umowy. Oznacza to, że kontroli podlega samo uprawnienie do stosowania danej klauzuli a nie sposób jego wykorzystania. Z tej przyczyny wysokość kursów CHF, jakie bank przyjmował do przeliczenia salda kredytu do wypłaty, nie miała znaczenia dla oceny abuzywnego charakteru postanowień umowy.

Zapisy zawarte w § 2 ust. 1 i § 3 ust. 2 umowy, w ocenie Sądu, nie tylko kształtują prawa i obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami ale też rażąco naruszają ich interesy. W ocenie Sądu powodowie po analizie wskazanych postanowień umowy nie mogli uzyskać wiedzy o wysokości ich zobowiązania w walucie CHF, która to wysokość miała się przekładać na wysokość rat kredytu, jakie zobowiązani byli spłacać. We wskazanych postanowieniach umownych nie zostały bowiem sprecyzowane w jakikolwiek sposób kryteria ustalania przez kredytodawcę kursu kupna CHF.

Za abuzywne należało również uznać postanowienie z § 5 ust. 3 umowy przewidujące ustalenie przez bank rat kapitałowo – odsetkowych po przeliczeniu kwoty wypłaconego kredytu na CHF a więc dopiero po zawarciu umowy

kredytu. Sprzeczne z dobrymi obyczajami jest bowiem takie ukształtowanie postanowień umowy, które pozwala przedsiębiorcy wskazywać konsumentowi wysokość jego świadczenia w piśmie przesyłanym już po zawarciu umowy.

Z tych też względów wskazane powyżej uregulowania umowy należy uznać za niedozwolone, gdyż doprowadziły, do ukształtowania stosunku zobowiązaniowego niezgodnie z zasadą równorzędności stron, czyli do nierównomiernego rozłożenia praw i obowiązków między stronami.

W tym miejscu należy wskazać, że bank nie wykonał także swoich obowiązków w zakresie poinformowania powodów o ryzyku kursowym. Choć powodowie podpisali oświadczenia, że zostali poinformowani o ryzyku kursowym i ryzyku zmiennej stopy procentowej to nie da się na ich podstawie stwierdzić, jakie konkretnie informacje zostały im udzielone w związku z tymi ryzykami. Tymczasem wprowadzenie do umowy kredytowej zawieranej na wiele lat mechanizmu działania ryzyka kursowego, wymagało szczególnej staranności banku w zakresie wyraźnego wskazania zagrożeń wiążących się z oferowanym kredytem, tak by powodowie mieli pełną wiedzę co do konsekwencji ekonomicznych zawieranej umowy. Przedkontraktowy obowiązek informacyjny w zakresie ryzyka kursowego powinien zatem zostać wykonany w sposób jednoznacznie i zrozumiale unaoczniający powodom, że zaciągnięcie takiego kredytu jest bardzo ryzykowne a efektem może być obowiązek zwrotu kwoty wielokrotnie wyższej od pożyczonej, mimo dokonywania regularnych spłat. Z poczynionych w sprawie ustaleń nie wynikało, by taki obowiązek informacyjny został przez bank wykonany w sposób ponadstandardowy, dający powodom pełne rozeznanie w tym zakresie. Ponadto, rzeczywistość pokazała, że określenie nawet w przybliżeniu skali ryzyka walutowego związanego z tego rodzaju kredytami okazało się całkowicie nietrafione.

Dysproporcja praw i obowiązków stron na niekorzyść powodów jako słabszej strony stosunku zobowiązaniowego jest nieusprawiedliwiona a brak równowagi kontraktowej występuje w stopniu, który rażąco narusza interes majątkowy konsumentów.

To, że powodowie dokonali wyboru kredytu indeksowanego do waluty CHF, nie oznacza bowiem, że wyrazili zgodę na regulowanie w ramach umowy kredytu swoich praw i obowiązków w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami czy też, że wyrazili zgodę na rażące naruszenie ich interesów.

Wobec niejednoznacznych postanowień umowy określających główne świadczenie kredytodawcy nie sposób jest również przyjąć, że powodowie zawarli umowę kredytu pozostając w pełni świadomi co do wynikających z niej obciążeń a tym samym, że byli w pełni rozeznanii co do ryzyka jakie na siebie przyjmują. Pozwany nie udowodnił, by powodom zostały udzielone przed zawarciem umowy kredytu konkretne informacje na temat ryzyka kursowego pozwalające im na świadome zawarcie umowy kredytu indeksowanego do waluty CHF, do czego zgodnie z zasadą rozkładu ciężaru dowodowego określoną w art. 6 kc był obowiązany. Brak jest też dowodu na to, by powodowie zostali pouczeni o zasadach konstruowania przez bank tabel kursowych stanowiących podstawę określenia kursu waluty na potrzeby ustalenia wysokości ich zobowiązania oraz aby zostali poinformowani o tym jakie będą konsekwencje wysokiego (tj. wykraczającego poza normalne, typowe wahania) wzrostu wartości waluty do jakiej kredyt jest indeksowany, którego to wzrostu, z uwagi na długi okres na jaki został zaciągnięty kredyt, nie można przecież było wykluczyć.

Powyższe prowadzi do wniosku, że brak jest podstaw aby przyjąć, iż w chwili zawierania umowy kredytowej powodowie mogli mieć pełne rozeznanie co do tego jak duże jest ryzyko zmiany kursu waluty na przyszłość na przestrzeni wielu lat obowiązywania umowy kredytowej i jakie to będzie miało dla nich skutki ekonomiczne.

Przechodząc do oceny skutków uznania postanowień zawartych w umowie za niedozwolone postanowienia umowne, należy mieć na uwadze, że co do zasady uznanie postanowień umowy za niedozwolone nie powinno powodować upadku całej umowy, gdyż jak stanowi art. 385¹ § 2 kc jeżeli postanowienia umowy nie wiążą konsumenta zgodnie z § 1 tego artykułu, strony są umową związane w pozostałym zakresie.

Utrzymanie w mocy umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej nie będzie możliwe zwłaszcza wówczas gdy uznanie zawartych w niej postanowień za klauzule abuzywne doprowadziłoby nie tylko do zniesienia mechanizmu

indeksacji oraz różnicy kursów walutowych, ale również pośrednio do zaniknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją przedmiotowego kredytu do waluty. Skoro zaś klauzule dotyczące ryzyka wymiany określają główny przedmiot umowy kredytu, to obiektywna możliwość utrzymania obowiązującego przedmiotowej umowy wydatuje się w tych okolicznościach niepewna.

W ocenie Sądu utrzymanie w mocy łączącej strony umowy kredytu indeksowanego do waluty CHF bez uznanych za niedozwolone postanowień regulujących mechanizm indeksacji jest niemożliwe, gdyż prowadziłoby do zmiany charakteru prawnego tego stosunku obligacyjnego. Wyeliminowane zostałyby bowiem pośrednio z tej umowy ryzyko kursowe związane z indeksacją przedmiotu kredytu do waluty obcej to jest CHF, determinujące zastosowanie w dalszym ciągu obowiązującego postanowienia o oprocentowaniu kredytu określanego według stopy międzybankowej tej waluty tj. LIBOR. Pozostawienie umowy w kształcie okrojonym poprzez wyeliminowanie z niej klauzul indeksacyjnych określających przecież główne świadczenia stron umowy, zdaniem Sądu, stanowiłoby naruszenie art. 353¹ kc wyrażającego zasadę swobody umów. Byłoby sprzeczne z istotą, naturą stosunku zobowiązaniowego, który strony chciały wykreować. Bez takich bowiem postanowień nie może dojść do ważnego zawarcia umowy kredytu indeksowanego kursem waluty obcej. O zaniknięciu ryzyka kursowego można mówić w sytuacji, w której skutkiem eliminacji niedozwolonych klauzul kształtujących mechanizm indeksacji jest przekształcenie kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej w zwykły (tzn. nieindeksowany) kredyt złotowy, oprocentowany według stawki powiązanej ze stawką LIBOR. Zarazem należy uznać, że wyeliminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umów kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu. Oznacza to z kolei, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością (bezskutecznością).

Wyeliminowanie z umowy zapisów regulujących mechanizm indeksacji nie pozwala na utrzymanie w mocy tak ukształtowanego stosunku prawnego jako sprzecznego z naturą (charakterem prawnym) zobowiązania, które strony chciały wykreować. Umowę w tak okrojonym kształcie uznać należy za nieważną. Nie można bowiem zastąpić zawartych w niej niedozwolonych postanowień przepisami o charakterze dyspozytywnym.

Mając na uwadze powyższe Sąd ustalił, że nie istnieje pomiędzy stronami stosunek prawny wynikający z umowy kredytu hipotecznego nominowanego do CHF nr (...) standardowe oprocentowanie zawartej w dniu 13 lutego 2007 r. pomiędzy A. K. i Z. K. a (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą we W..

Powodowie poza żądaniem stwierdzenia nieważności umowy zgłosili także jako żądanie główne żądanie zasądzenia na ich rzecz od pozwanego kwoty 94.569,84 zł. Zasądzenia tej kwoty powodowie domagali się tytułem zwrotu zapłaconych przez nich rat kredytu w okresie od 10 kwietnia 2007 r. do 12 maja 2022 r.

Zgodnie z art. 405 kc kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Przepis ten stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego, to jest takiego, w którym ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (art. 410 § 1 i 2 kc).

Skutkiem stwierdzenia nieważności umowy kredytu w całości jest uznanie, że spełnione przez obie strony tej umowy świadczenia nie miały oparcia w łączącej je umowie. Na podstawie umowy kredytu powodowie w okresie od 10 kwietnia 2007 r. do 12 maja 2022 r. wpłacili raty kredytu w łącznej kwocie 94.569,84 zł.

W odpowiedzi na pozew pozwany podniósł ewentualny zarzut potrącenia i oświadczył, że w przypadku nieważności umowy przedstawia do potrącenia kwotę 88.486,36 zł stanowiącą kwotę udzielonego kredytu i kwotę 53.488,49 zł stanowiącą wynagrodzenie za korzystanie z kapitału. Zawarte w odpowiedzi na pozew oświadczenie o potrąceniu

było złożone warunkowo (w przypadku stwierdzenia nieważności umowy), co powodowało jego nieskuteczność. Warunkowy charakter oświadczenia o potrąceniu wynikał z faktu, że pozwany twierdził, że umowa zawarta przez niego z powodami była ważna. Tymczasem przyjmuje się, że niedopuszczalne jest zastrzeżenie warunku w przypadku składania jednostronnych oświadczeń woli o charakterze prawnokształtującym. Zastrzeżenie warunku w przypadku takiej czynności, powoduje jej nieważność z uwagi na sprzeczność z prawem, co wynika z treści art. 89 kc, który umożliwia zastrzeżenie warunku tylko w przypadku czynności prawnych, których właściwość na to pozwala. Oświadczenie o potrąceniu ma zaś charakter jednostronnej czynności prawnej, której charakter nie pozwala na dokonywanie jej warunkowo.

Mając na uwadze powyższe Sąd w związku z uznaniem za nieważną umowy kredytu hipotecznego nominowanego do CHF nr (...) standardowe oprocentowanie zawartej w dniu 13 lutego 2007 pomiędzy A. K. i Z. K. a (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą we W. zasądził od pozwanego łącznie na rzecz powodów kwotę 94.569,84 zł.

Zwrot świadczenia nienależnego powinien nastąpić po wezwaniu dłużnika, gdyż zgodnie z art. 455 kc jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Powodowie wezwali pozwanego do zwrotu nienależnie pobranych rat kredytu w kwocie 94.569,84 zł reklamacją, która została doręczona pozwanemu w dniu 28 czerwca 2022 r. W reklamacji tej powodowie domagali się zwrotu nienależnie pobranych rat kredytu w terminie 30 dni od otrzymania przez pozwanego reklamacji a zatem ich roszczenie stało się wymagalne w dniu 28 lipca 2022 r. i stąd odsetki ustawowe za opóźnienie od zasądzonej kwoty 94.569,84 zł Sąd zasądził od dnia 29 lipca 2022 r. do dnia zapłaty a w pozostałym zakresie żądanie zasądzenia odsetek oddalił.

Ponieważ roszczenie ewentualne zgłoszone zostało na wypadek nie uwzględnienia przez Sąd żądania ustalenia nieważności umowy kredytu, a Sąd żądanie to uwzględnił, zbędnym było zajmowanie się nim.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc kierując się zasadą odpowiedzialności za wynik procesu i zasądził od pozwanego łącznie na rzecz powodów kwotę 6.417,00 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty, na którą to kwotę złożyły się opłata od pozwu w kwocie 1.000,00 zł, wynagrodzenie pełnomocnika powodów w kwocie 5.400,00 zł ustalone stosownie do treści § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 1935) i opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17,00 zł.